

Tartalom

AJÁNLÁS (Szilágyi Miklós)	9
BEVEZETŐ	11
INTRODUCTION	19
I. A VIDÉKI TÁRSADALOM SZERKEZETE	27
A. Paraszttársadalom	29
A fogalom meghatározása	29
1. A feudalizmus kori rendi társadalom	30
2. A nagykun társadalom szabadparaszti állapota a 18–19. században	32
A városok előljárósága	32
Nemesség a Nagykunságban	37
Parasztok	39
Iparosok, kereskedők	50
3. Társadalmi rétegek, csoportok a kapitalizmusban	53
4. Központi törekvések a helyi társadalom átalakítására az államszocialista korszakban	56
Osztályszerkezet a szocialista társadalomban	56
Az alföldi ember viszonya a kollektivizáláshoz	57
5. Újrastrukturálódás a rendszerváltás után	59
B. Településtípusok: mezővárosok – falvak	63
Mezővárosok	63
Községek, falvak	68
II. A LOKÁLIS KÖZÖSSÉGEK MŰKÖDÉSÉNEK TÖRVÉNYSZERŰSÉGEI	79
A. A helyi társadalom csoportalakító magatartása: befogadás és kirekesztés	81
1. Törzsökösök	81
Falualapítók, első betelepülők	82
2. Idegenek – jöttmentek, jövevények	82
Idegenek	82
Jöttmentek, jövevények	85
B. Történelmi előzmények: lakosi jog, honosítás, kirekesztés	87
C. Az alföldi mezővárosok lakosság-összetétele a török kiűzése után	91
D. Helybeliek, idevaló, idevalósiak, falubeliek	95
E. Vidéki származású feleségek	97
F. A helyi társadalom csoport–alakítást befolyásoló tényezők	98
G. A közösség és társadalom	99
Társadalom	99
Közösség	99
A paraszti közösségek jellemzői	100

III. TÖRTÉNETI-NÉPRAJZI CSOPORTHÁLÓ	103
A. Az etnikai és néprajzi csoportok jellemzői	105
B. A migráció, mint dinamizáló tényező	112
C. A történeti, etnikai, néprajzi csoport-tudat, mint stabilizáló tényező	114
D. A Nagykunság, mint történeti-néprajzi csoport	115
Etnikai csoport-tudat	115
Karcag gazdasági kapcsolatai	118
A tárgyi kultúra jellemzői	126
A város kulturális kapcsolatai	129
Házassági kapcsolatok	130
Nagykunsági néprajzi csoport napjainkban	131
E. Házassodási körzetek a palóccoknál	133
A palóc házasságok főbb jellemzői	134
A Palócföld és más tájak kapcsolata	135
IV. EGYÉB LOKÁLIS KAPCSOLATHÁLÓK	139
A. A település kisebb egységei	141
Falurészek, városrészek, tizedek, zugok, utcák	141
B. Gazdasági társulások, civil szervezetek	145
1. Közbirtokosságok, legeltetési társulatok	145
2. Olvasókörök, művelődési egyesületek	146
3. Vallási csoportok	147
4. Ifjúsági szervezetek	148
C. Település-irányítók és irányítottak közötti kapcsolatrendszer	149
1. A jobbágykorszak értékrendje	149
Kiválasztódás	149
A főbíró személye a 18. század elején	150
A helyi tanács	151
Vagyonos réteg a jobbágy időkben	151
A betelepültek pozíciószerezése	152
2. Szemléletváltás a redempció korában – előjárók a helyi társadalomban	153
D. A vidéki társadalom a 20. századi rendszerváltások tükrében	155
1. Családok a helyi társadalom ranglétráján – helycserék	155
2. Családi stratégiák	159
Első generációs értelmiség	159
Menekülés a paraszti létből	160
3. A mobilitás hatása a vidéki társadalomra: vidéki lakosság csökkenése, előregedés	161
4. Kapcsolatrendszer a helyi társadalomban	161

A. Az egyén a közösség tagja	165
B. Tipikus életutak, életsorsok	166
C. Mintaadó személyiségek	169
D. Életutak, sorsok	172
1. Parasztnak születtem, az is maradok	172
Kanta Gyula magántörténelme – Küzdelem a gazdák tudásának bővítéséért	172
A Kossuth-díjas Márki juhász öröksége – Nevelési elvek egy pásztor családban	178
2. A parasztság felemeléséért küzdők	188
A Kiskunságban élő tudós, Gyárfás István mint reformer	188
A szülőföld, mint motiváló tényező Györffy István életében és munkásságában	200
Szűcs Sándor a „Háromföld” írója	210
A 20. századi író, Körmendi Lajos ellenzéki szerepben	217
E. A kisvárosi értelmiség szerepvállalása a lokális közösségekben	228
1. A 19. század második fele – 20. század első fele	229
Politikusok	229
Papok	230
Családkutató	232
2. A 20. század második fele	234
Tanítók, tanárok	235
Néprajzkutatók, muzeológusok	237
3. A kisvárosi értelmiség arculatformáló ereje	245
Egyén, egyéniség és példakép	245
A kiválasztódás személyi feltételei	246
A kulcsemberek kiválasztódásának objektív feltételei	247
F. Magántörténelem, mint a közösség történelmi tudatának forrásbázisa	249
1. Köztörténelem – lokális történelem – magántörténelem	249
2. A történelmi ismeret forrásai	252
3. A magántörténelem szereplői, műfajai, témái, forrásai	252
Családi emlékezés, családkutatás	253
Világháborús visszaemlékezések, levelek, naplók	253
Leírt élettörténetek	255
Titkolt, ki nem mondott élettörténetek	255
Emlékeztető dokumentumok, fotók, tárgyak	256
4. A magántörténelem hagyományozódása	256
5. A magántörténelem jelentősége a közösségi történelmi tudatban	257
VI. A PARASZTI SZEMLELET ÉS MENTALITÁS ÁLLANDÓSÁGA ÉS VÁLTOZÁSA	259
Ki a paraszt?	261
Nevelés a családban	262
A közösségi élet tanulása korcsoporti keretek között	263

Iskolai és egyéb külső hatások	263
Társadalmi réteghez kötődő magatartás	266
A rendszerváltozások következménye	267
A paraszti társadalom jellemzői napjainkban	269
ZÁRSZÓ. RÉGI ÉS ÚJ TRENDEK A LOKÁLIS TÁRSADALOMBAN	271
SUMMING UP. OLD AND NEW TRENDS IN LOCAL SOCIETY	273
BIBLIOGRÁFIA	275
MELLÉKLETEK	305
KIADVÁNYAINK	308